

Podjęcie postępowania cywilnego dotyczącego wierzytelności podlegającej zgłoszeniu do masy upadłości zawieszonych wskutek ogłoszenia upadłości pozwanego

DR HAB. ANNA HRYCAJ

Ogłoszenie upadłości skutkuje zawieszeniem z urzędu postępowań cywilnych dotyczących masy upadłości (art. 174 § 1 pkt 4 KPC). Zawieszenie ma skutek od chwili ogłoszenia upadłości, a zawieszając postępowanie, sąd z urzędu uchyla orzeczenia wydane po ogłoszeniu upadłości, chyba że ogłoszenie upadłości nastąpiło po zamknięciu rozprawy (art. 174 § 2 KPC). Przedmiotem niniejszego artykułu jest przedstawienie regulacji dotyczących podejmowania postępowania zawieszonych na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 KPC. Rozważania zawarte w artykule zostały ograniczone do postępowania o wierzytelność podlegającą zgłoszeniu do masy upadłości z uwagi na pojawiające się zarówno w literaturze, jak i w praktyce orzeczniczej rozbieżności w zakresie interpretacji art. 145 ustawy z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe¹.

Wprowadzenie

Ogólna regulacja dotycząca podejmowania postępowania zawieszonych wskutek ogłoszenia upadłości jest zawarta w art. 180 § 1 pkt 5b) KPC, zgodnie z którym sąd postanowi podjąć postępowanie z urzędu, gdy ustanie przyczyna zawieszenia, w szczególności w przypadku ogłoszenia upadłości strony, z wyjątkiem określonym w art. 145 ust. 1 PrUp, z chwilą ustalenia osoby pełniącej funkcję syndyka. Określony w art. 145 ust. 1 PrUp wyjątek sprowadza się do tego, że **postępowanie w sprawie wszczętej przeciwko upadłemu przed dniem ogłoszenia upadłości o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości, może być podjęte przeciwko syndykowi tylko w przypadku, gdy w postępowaniu upadłościowym wierzytelność ta po wyczerpaniu trybu określonego ustawą nie zostanie umieszczona na liście wierzytelności**. W konsekwencji sąd powinien z urzędu wydać postanowienie o podjęciu przeciwko syndykowi zawieszonych postępowania w sprawie wszczętej przeciwko upadłemu przed dniem ogłoszenia upadłości o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości dopiero wówczas, gdy w postępowaniu upadłościowym wierzytelność ta po wyczerpaniu trybu określonego ustawą nie zostanie umieszczona na liście wierzytelności.

W literaturze i praktyce orzeczniczej wątpliwości wywołuje rozumienie zwrotu „**po wyczerpaniu trybu określonego ustawą**”². Spotykane są cztery różne interpretacje. Według **pierwszego stanowiska**, wierzyciel nie ma obowiązku zgłaszania wierzytelności w postępowaniu upadłościowym, a dla wyczerpania trybu określonego ustawą wystarczające jest, że na sporządzonej przez syndyka liście wierzytelności nie zostanie umieszczona wierzytelność wierzyciela. **Drugi pogląd** zakłada, że wierzyciel ma obowiązek dokonać zgłoszenia wierzytelności, ale w razie odmowy uznania zgłoszonej wierzytelności nie musi wnosić sprzeciwu³. Według **trzeciego poglądu** wierzyciel musi zaskarżyć odmowę uznania wierzytelności na liście, wnosząc sprzeciw, a według **czwartego** dla wyczerpania trybu określonego ustawą konieczne jest wniesienie nie tylko sprzeciwu, ale również zażalenia.

¹ T. jedn.: Dz.U. z 2015 r. poz. 233 ze zm.; dalej jako: PrUp. Do dnia 31.12.2015 r. ustawa ta nosiła nazwę Prawo upadłościowe i naprawcze (zmiana nazwy dokonana ustawą z 15.5.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne, Dz.U. poz. 978 ze zm.; dalej jako: PrRestr); ze względu na to, że w opracowaniu pojawiają się odniesienia do stanu prawnego sprzed zmian dokonanych PrRestr, dalej także jako: PrUpN.

² Por. w tym zakresie odmienne poglądy: *M. Allerhand*, Prawo upadłościowe. Komentarz, Bielsko-Biała 1991, s. 212; *S. Gurgul*, Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, Warszawa 2016, s. 389; *P. Zimmerman*, Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, Warszawa 2016, s. 292; *P. Feliga* [w:] System Prawa Handlowego. T. 6. Prawo restrukturyzacyjne i upadłościowe, pod red. *A. Hrycaj, A. Jakubeckiego*, Warszawa 2016, s. 866–867, Nb 77.

³ Por. również *M. Allerhand*, *op. cit.*, s. 212, który uważa, że w takiej sytuacji wierzyciel wręcz nie może wnieść sprzeciwu od listy wierzytelności, gdyż uproszczone postępowanie, wprowadzone dla ustalenia wierzytelności, nie powinno być kontynuowane, jeżeli proces jest już w toku i wierzyciel może w celu ostatecznego ustalenia swojej należności obrać drogę procesową.

Tryb ustalania listy wierzytelności

Podjęcie próby wyjaśnienia zwrotu „tryb określony ustawą” wymaga krótkiego wprowadzenia w problematykę ustalania listy wierzytelności w postępowaniu upadłościowym.

Postępowanie w przedmiocie ustalenia listy wierzytelności jest postępowaniem, które zmierza do ustalenia wierzytelności upadłościowych powstałych przed ogłoszeniem upadłości uprawnionych do zaspokojenia z masy upadłości. Ustalenie to następuje:

- w drodze rozpoznania zgłoszeń wierzytelności,
- w drodze umieszczenia wierzytelności na liście wierzytelności z urzędu.

Zgodnie z art. 236 ust. 1 PrUp, **wierzyciel osobisty upadłego, który chce uczestniczyć w postępowaniu upadłościowym, jeżeli niezbędne jest ustalenie jego wierzytelności, powinien w terminie oznaczonym w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości zgłosić sędziemu-komisarzowi swoją wierzytelność**. Zgłoszenie wierzytelności jest uprawnieniem, a nie obowiązkiem wierzyciela (argument z art. 236 ust. 2 PrUp). Zgłoszenie wierzytelności sędziemu-komisarzowi jest szczególną formą sądowego dochodzenia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym⁴.

Zgłoszenia wierzytelności należy dokonać **w terminie 30 dni od dnia obwieszczenia postanowienia o ogłoszeniu upadłości w Monitorze Sądowym i Gospodarczym** (art. 51 ust. 1 pkt 4 PrUp w zw. z art. 455 ust. 1 PrRestr). Uchybienie temu terminowi nie pozbawia wierzyciela możliwości zgłoszenia wierzytelności w dalszym toku postępowania. Spóźnione zgłoszenie będzie wywoływało dla wierzyciela jedynie taką negatywną konsekwencję, że wierzyciel poniesie koszty postępowania upadłościowego wynikłe ze zgłoszenia wierzytelności po upływie terminu wyznaczonego do zgłaszania wierzytelności, nawet jeżeli opóźnienie powstało bez jego winy (art. 235 ust. 1 PrUp). Zgodnie z art. 253 ust. 1 PrUp, po upływie terminu wyznaczonego do zgłaszania wierzytelności syndyk uzupełnia listę wierzytelności w miarę zgłaszania wierzytelności. Dla dalszych rozważań istotne jest spostrzeżenie, że **wierzyciel, który dla umieszczenia przysługującej mu wierzytelności na liście wierzytelności musi dokonać jej zgłoszenia, może to zrobić w każdym momencie postępowania upadłościowego**. Innymi słowy, ustalenie listy wierzytelności, na której nie zostanie umieszczona wierzytelność wierzyciela z tego powodu, że nie dokonał on jej zgłoszenia, nie wyklucza możliwości zgłoszenia tej wierzytelności w terminie późniejszym i umieszczenia jej na uzupełnieniu listy wierzytelności. Podsumowując, **co do zasady umieszczenie wierzytelności na liście wymaga aktywności wierzyciela przejawiającej się w dokonaniu zgłoszenia wierzytelności. Bez tej aktywności nie można ustalić, czy wierzytelność zostanie umieszczona na liście wierzytelności sporządzonej i uzupełnianej w postępowaniu upadłościowym, czy też nie**.

Należy jednak zauważyć, że **niektóre kategorie wierzytelności podlegają umieszczeniu na liście wierzytelności z urzędu** (art. 236 ust. 2 i 3, art. 237, art. 238 PrUp). W takim przypadku wierzyciel nie musi wykazywać żadnej aktywności, aby jego wierzytelność została umieszczona na liście wierzytelności.

Po ustaleniu, że zgłoszenie wierzytelności odpowiada wymaganiom formalnym, **sędzia-komisarz przekazuje odpis zgłoszenia syndykowi** (art. 241 PrUp), który sprawdza, czy zgłoszona wierzytelność znajduje potwierdzenie w księgach rachunkowych lub innych dokumentach upadłego albo we wpisach w księdze wieczystej lub rejestrach, oraz wzywa upadłego do złożenia w określonym terminie oświadczenia, czy wierzytelność uznaje (art. 243 PrUp).

Na podstawie otrzymanych zgłoszeń wierzytelności **syndyk ustala listę wierzytelności. Lista ta ma charakter deklaracyjny**⁵, tj. ustalający istnienie wierzytelności na potrzeby postępowania upadłościowego. **Lista wierzytelności sporządzona przez syndyka nie ma mocy orzeczenia sądowego w rozumieniu art. 365 § 1 KPC**. Bez postanowienia sędziego-komisarza sporządzona przez syndyka lista wierzytelności jest jedynie dowodem tego, że syndyk złożył oświadczenia co do uznania lub odmowy uznania wierzytelności tak jak w liście wierzytelności. Innymi słowy, **bez zatwierdzenia przez sędziego-komisarza lista nie wywołuje żadnych skutków, jakie prawo upadłościowe wiąże z wciągnięciem wierzytelności na listę**. Tezę tę potwierdzają dalsze przepisy PrUp. Przykładowo, zgodnie z art. 337 ust. 1 PrUp, podziału funduszów masy upadłości dokonuje się po zatwierdzeniu przez sędziego-komisarza listy wierzytelności; zgodnie z art. 264 ust. 1 PrUp, po zakończeniu lub umorzeniu postępowania upadłościowego wyciąg z zatwierdzonej przez sędziego-komisarza listy wierzytelności jest tytułem egzekucyjnym przeciwko upadłemu. ⁸

Na podstawie przytoczonych wyżej regulacji można wskazać, że **postępowanie związane z ustalaniem listy wierzytelności obejmuje następujące etapy**:

- 1) dokonywanie zgłoszeń wierzytelności przez wierzycieli;

⁴ M. Kos, Wpływ czynności w postępowaniu o ogłoszenie upadłości i postępowaniu upadłościowym na przerwanie biegu przedawnienia roszczeń, „Monitor Prawa Bankowego” Nr 5/2013, s. 75–84.

⁵ TakD. Czajka, Prawo upadłościowe, Warszawa 2004, s. 172.

- 2) przekazywanie zgłoszeń wierzytelności syndykowi;
- 3) weryfikowanie zgłoszeń wierzytelności na podstawie ksiąg rachunkowych dłużnika i innych dokumentów;
- 4) ustalanie istnienia wierzytelności, które podlegają umieszczeniu na liście wierzytelności z urzędu;
- 5) sporządzenie listy wierzytelności;
- 6) przekazanie listy wierzytelności sędziemu-komisarzowi;
- 7) obwieszczenie o przekazaniu listy wierzytelności;
- 8) rozpoznawanie przez sędziego-komisarza ewentualnych sprzeciwów;
- 9) rozpoznawanie przez sąd upadłościowy ewentualnych zażaleń od postanowień sędziego-komisarza wydanych w wyniku rozpoznania sprzeciwów;
- 10) zatwierdzenie listy wierzytelności.

Wyczerpanie trybu określonego ustawą, w wyniku którego wierzytelność nie zostanie umieszczona na liście wierzytelności

W świetle powyższego zasadne jest pytanie, co oznacza wyczerpanie trybu określonego ustawą, w wyniku którego wierzytelność nie zostanie umieszczona na liście wierzytelności. Próba odpowiedzi na to pytanie wymaga odrębnej analizy pojęcia „tryb” oraz pojęcia „wyczerpanie”, z odwołaniem również do podobnej terminologii używanej w Kodeksie postępowania cywilnego oraz w innych aktach prawnych.

PrUp posługuje się pojęciem „tryb” m.in. w art. 157 ust. 3 w odniesieniu do trybu wydawania licencji, w art. 170 ust. 3 w odniesieniu do określonego sposobu podejmowania przez radę wierzycieli uchwały o zmianie syndyka, w art. 174 ust. 4 i art. 365 ust. 4 w odniesieniu do sposobu egzekucji opłat sądowych, w art. 201 ust. 2 w odniesieniu do trybu (sposobu) sprzedaży wierzytelności, w art. 208 w odniesieniu do trybu posiedzeń rady wierzycieli, w art. 263 w odniesieniu do właściwego trybu dochodzenia wierzytelności po odmowie jej uznania w postępowaniu upadłościowym, w art. 327 ust. 1 w odniesieniu do trybu zbycia przedmiotu zastawu rejestrowego, w art. 491¹¹ ust. 2 w odniesieniu do trybu wydawania postanowienia o wyłączeniu z masy upadłości. We wszystkich wyżej wymienionych przypadkach słowo „tryb” oznacza określony ustawą sposób postępowania, a w żadnym z tych przypadków słowo nie oznacza „toku instancji”.

W Kodeksie postępowania cywilnego pojęcie „tryb” oznacza proces albo postępowanie nieprocesowe (por. art. 191; art. 201 § 1 i 2 KPC).

W podobny sposób należy interpretować pojęcie „tryb” użyte w treści art. 145 PrUp. **Tryb zgodnie z ustawą oznacza określony ustawą sposób prowadzenia postępowania, którego przedmiotem jest rozstrzygnięcie o zasadności umieszczenia wierzytelności na liście wierzytelności. Dopóki to postępowanie nie zostanie przeprowadzone, dopóty nie można mówić o wyczerpaniu trybu określonego ustawą.**

Po takim ustaleniu można przejść do analizy zwrotu „wyczerpanie trybu”. W tym zakresie w pierwszej kolejności trzeba zauważyć, że **w przypadku wierzyciela, który w celu umieszczenia jego wierzytelności na liście wierzytelności musi dokonać zgłoszenia wierzytelności, niewątpliwie dla wyczerpania trybu określonego ustawą konieczne jest dokonanie zgłoszenia.** Bez zgłoszenia wierzytelności nie rozpocznie się postępowanie, którego przedmiotem jest ustalenie istnienia wierzytelności i umieszczenie jej na liście⁶. Trzeba jednak odpowiedzieć na pytanie, czy **dla wyczerpania trybu określonego ustawą w przypadku wierzyciela, którego wierzytelność powinna być na liście umieszczona z urzędu, konieczne jest dokonanie zgłoszenia wierzytelności przez tego wierzyciela.** Należy uznać, że tak. Nieumieszczenie na liście wierzytelności wierzyciela, którego wierzytelność powinna być umieszczona z urzędu, nie jest ostatecznym przesądzeniem tego, że wierzytelność ta nie zostanie na liście umieszczona. Wierzyciel ujmowany na liście z urzędu nie jest bowiem pozbawiony prawa zgłoszenia wierzytelności. Może to zrobić również w późniejszym terminie i nie jest wykluczone, że wskutek zgłoszenia wierzytelności ostatecznie jego wierzytelność zostanie na liście umieszczona. Tak więc, skoro wierzyciel ten ma dwie drogi, dwa sposoby postępowania, które mogą być wykorzystane w celu umieszczenia jego wierzytelności na liście, to należy uznać, że **pojęcie „wyczerpanie trybu” oznacza skorzystanie z wszystkich dostępnych sposobów pozwalających na umieszczenie wierzytelności na liście wierzytelności.**

¹¹ T. jedn.: Dz.U. z 2014 r. poz. 1025.

⁶ Por. P. Zimmerman, *op. cit.*, s. 292, który wskazuje, że nie można mówić o wyczerpaniu trybu, który nie został rozpoczęty.

W dalszej kolejności należy rozważyć, czy pod pojęciem „wyczerpanie trybu” można rozumieć „wyczerpanie środków zaskarżenia”, czyli innymi słowy: „wyczerpanie toku instancji”⁷. Moim zdaniem, taka interpretacja nie jest prawidłowa z uwagi na poniżej wskazane zagadnienia.

- 1) Jak wyżej wskazano, „tryb” w rozumieniu PrUp to „sposób postępowania”, w tym przypadku sposób dochodzenia przez wierzycieli roszczeń w postępowaniu upadłościowym. Sposobem dochodzenia roszczeń w postępowaniu cywilnym jest wniesienie pozwu lub wniosku. Nie wydaje się, aby można było użyć sformułowania, że wyczerpanie trybu postępowania procesowego następuje wówczas, gdy powód wnieśli pozew, a następnie apelację. Wyczerpanie trybu oznacza bowiem skorzystanie z danego trybu, tj. danego sposobu dochodzenia roszczeń. Sam zwrot „wyczerpanie” oznacza przy tym przejście pełnej ścieżki postępowania, czyli od zgłoszenia wierzytelności przez badanie formalne zgłoszenia, badanie merytoryczne zgłoszenia przez syndyka, sporządzenie i przekazanie sędziemu komisarzowi listy wierzytelności, zamieszczenie obwieszczenia o sporządzeniu listy wierzytelności, upływ terminu do zaskarżenia listy w odniesieniu do odmowy uznania wierzytelności danego wierzyciela. Po wyczerpaniu tak zakreślonego trybu, tzn. po przejściu wszystkich wskazanych wyżej etapów, można uznać, że wierzytelność nie została umieszczona na liście wierzytelności.
- 2) W sytuacjach, w których ustawodawca chce zobowiązać określony podmiot do wyczerpania toku instancji, czyni i powinien to czynić w sposób wyraźny. Taka regulacja jest m.in. w art. 52 § 1 ustawy z 30.8.2002 r. o postępowaniu przed sądami administracyjnymi⁸, zgodnie z którym skargę można wnieść po wyczerpaniu środków zaskarżenia, jeżeli służyły one skarżącemu w postępowaniu przed organem właściwym w sprawie, chyba że skargę wnosi prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka. Jednocześnie w § 2 zostało wyjaśnione, że przez wyczerpanie środków zaskarżenia należy rozumieć sytuację, w której stronie nie przysługuje żaden środek zaskarżenia, taki jak zażalenie, odwołanie lub wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, przewidziany w ustawie.
- 3) Nie tak jednoznaczne jest sformułowanie art. 64 ustawy z 25.6.2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym⁹, zgodnie z którym skargę konstytucyjną, zwaną dalej „skargą”, wnosi się po wyczerpaniu przez skarżącego drogi prawnej, w terminie 3 miesiące od doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia. Zdaniem TK wyczerpanie drogi prawnej i uzyskanie ostatecznego rozstrzygnięcia oznacza konieczność złożenia wszystkich przewidzianych prawem środków zaskarżenia oraz doprowadzenie w rezultacie do wydania ostatecznego orzeczenia¹⁰. Użycie w treści cytowanego przepisu dość ogólnego określenia „wyczerpanie drogi prawnej” jest zrozumiałe w świetle tego, że skarga konstytucyjna odnosi się do wszystkich rodzajów postępowań, w których zapadają rozstrzygnięcia o prawach skarżących. W regulacjach dotyczących tych postępowań w zakresie możliwości składania środków zaskarżenia ustawodawca posługuje się różną terminologią. Zbiorczym określeniem wszystkich tych środków jest pojęcie „wyczerpanie drogi prawnej”.
- 4) Obciążanie wierzyciela obowiązkiem wnoszenia sprzeciwu oraz zażalenia jest dla wierzyciela niewspółmiernym ciężarem, nieuzasadnionym względami celowościowymi. Oznacza to bowiem, że wierzyciel, który w postępowaniu cywilnym poniósł ciężar uiszczenia opłaty od pozwu, w postępowaniu upadłościowym musi uiścić opłatę od sprzeciwu oraz opłatę od zażalenia w wysokości 1/5 opłaty stosunkowej (art. 75b ustawy z 28.7.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych¹¹). Co więcej, opłata ta nie zostanie wierzycielowi zwrócona ani zasądzona od syndyka bądź upadłego nawet wówczas, gdy w wyniku rozpoznania sprzeciwu lub zażalenia wierzytelność wierzyciela zostanie uznana na liście wierzytelności (art. 233 PrUp).
- 5) Wymaganie, aby w postępowaniu upadłościowym został wyczerpany tok instancji, tj. aby wierzyciel skorzystał ze wszystkich środków zaskarżenia, jest również nieuzasadnione z punktu widzenia zasad ekonomii procesowej z następujących względów:
 - a) w toku postępowania wywołanego wniesieniem sprzeciwu sędzia-komisarz prowadzi postępowanie dowodowe, które następnie będzie powtarzane w podjętym postępowaniu cywilnym. O ile bowiem w postępowaniu wywołanym wniesieniem sprzeciwu, zgodnie z art. 259 ust. 1a PrUp, sędzia-ko-

⁷ Taki pogląd wyraził m.in. SA w Rzeszowie w postanowieniu z 20.11.2015 r. (I ACz 792/15, dostępne na: <http://orzeczenia.ms.gov.pl>), w którym oddalając zażalenie od postanowienia sądu okręgowego o odmowie podjęcia zawieszzonego postępowania, wskazał, że powód wprawdzie zgłosił w postępowaniu upadłościowym swoją wierzytelność objętą pozwem, lecz nie wyczerpał trybu odwoławczego od decyzji oddalającej jego zgłoszenie wierzytelności.

⁸ T. jedn.: Dz.U. z 2012 r. poz. 270 ze zm.

⁹ T. jedn.: Dz.U. z 2016 r. poz. 293.

¹⁰ Postanowienia TK: z 16.10.2002 r., SK 43/01, OTK-A Nr 5/2002, poz. 77; z 4.2.1998 r., TS 1/97, Legalis.

¹¹ T. jedn.: Dz.U. z 2014 r. poz. 1025.

misarz, zastępca sędziego-komisarza albo wyznaczony sędzia mogą odstąpić od przeprowadzenia dowodu z zeznań świadka lub opinii biegłego, jeżeli świadek złożył zeznania albo biegły sporządził opinię w innym postępowaniu toczącym się przed sądem, sądem polubownym lub organem administracji (w takim przypadku dowodem są dokumenty obejmujące treść zeznań świadka lub opinii biegłego), o tyle takiej możliwości nie ma sąd procesowy rozpoznający sprawę po wyczerpaniu toku instancji w postępowaniu upadłościowym i po przeprowadzeniu całego postępowania dowodowego w postępowaniu upadłościowym. Oznacza to, w szczególności, konieczność ponownego przesłuchania przez sąd procesowy świadków już przesłuchanych przez sędziego-komisarza oraz konieczność ponownego przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego;

- b) postępowanie cywilne ulega zawieszeniu na każdym etapie. Niewykluczone więc, że do zawieszenia postępowania ¹⁰ dojdzie po przeprowadzeniu całego postępowania dowodowego tuż przed zamknięciem rozprawy w I instancji albo nawet przed wydaniem wyroku przez sąd II instancji. Po podjęciu zawieszono postępowania sprawa stosunkowo szybko może zatem zostać zakończona. Oczekiwanie na wyczerpanie toku instancji w postępowaniu upadłościowym skutkuje przedłużeniem nie tylko postępowania upadłościowego, ale również zawieszono postępowania cywilnego.

W konsekwencji należy uznać, że **pojęcie „wyczerpanie trybu” nie oznacza konieczności skorzystania z przysługujących wierzycielowi środków zaskarżenia**¹². Wierzyciel jednak z tych środków może skorzystać. Jeżeli wniesie sprzeciw, to nie można będzie uznać, iż „wierzycielność po wyczerpaniu trybu określonego ustawą nie została umieszczona na liście wierzycielności”, ponieważ tak długo, jak długo trwa postępowanie wywołane wniesieniem sprzeciwu, nie można stwierdzić, czy wierzycielność ostatecznie będzie umieszczona na liście wierzycielności, czy też nie. To samo dotyczy sytuacji, gdy zostanie wniesione zażalenie na postanowienie sędziego-komisarza wydane w wyniku rozpoznania sprzeciwu.

Podsumowując tę część rozważań, należy uznać, że:

- 1) jeżeli w postępowaniu upadłościowym wierzyciel dokonał zgłoszenia wierzycielności i wierzycielność nie została umieszczona na liście wierzycielności, to postępowanie cywilne powinno zostać z urzędu podjęte wówczas, gdy:
 - a) wierzyciel nie wniósł sprzeciwu i termin do wniesienia sprzeciwu upłynął¹³;
 - b) wierzyciel wniósł sprzeciw, który został oddalony postanowieniem sędziego-komisarza i upłynął termin do wniesienia zażalenia na to postanowienie¹⁴;
 - c) wierzyciel wniósł zażalenie na postanowienie sędziego-komisarza wydane w wyniku rozpoznania sprzeciwu i zażalenie to zostało oddalone postanowieniem sądu upadłościowego;
- 2) jeżeli w postępowaniu upadłościowym wierzyciel nie dokonał zgłoszenia wierzycielności, to postępowanie cywilne nie może zostać podjęte nawet wówczas, gdy w postępowaniu upadłościowym została zatwierdzona lista wierzycielności, na której nie została umieszczona wierzycielność wierzyciela¹⁵.

Podjęcie zawieszono postępowania

W praktyce powszechne jest podejmowanie zawieszono postępowania z udziałem syndyka. Należy jednak zauważyć, że **zawieszeniu na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 KPC, a w konsekwencji podjęciu na podstawie**

¹² Zobacz również wyrok SO we Wrocławiu z 3.2.2015 r. (I C 1401/14, dostępne na: <http://orzeczenia.ms.gov.pl>), w którym sąd okręgowy wskazał, że pogląd, jakoby sformułowanie „po wyczerpaniu trybu określonego ustawą” obligowało powoda do złożenia zażalenia na postanowienie o odmowie uznania wierzycielności, jest błędny, gdyż prowadzi do wniosków, które nie wynikają bezpośrednio z przepisu, i stanowi nadinterpretację przepisu, który wymaga jedynie zgłoszenia wierzycielności w toku postępowania upadłościowego, a nie zaskarżenia decyzji odmownej.

¹³ Por. w szczególności wyrok SR w Wałbrzychu z 17.3.2014 r. (VI GC 43/14, dostępny na: <http://orzeczenia.ms.gov.pl>), w którym sąd wskazał, że: „Przez wyczerpanie trybu określonego ustawą należy rozumieć dokonanie zgłoszenia wierzycielności. Nie jest natomiast konieczne wniesienie – w razie odmowy uznania zgłoszonej wierzycielności – sprzeciwu do listy wierzycielności oraz ewentualnego zażalenia”.

¹⁴ Taki pogląd wyraził SA w Białymstoku, wskazując w wyroku z 7.11.2014 r. (I ACA 729/14, dostępny na: <http://orzeczenia.ms.gov.pl>), że: „Dochodzona w niniejszej sprawie wierzycielność, choć została zgłoszona w postępowaniu upadłościowym, to nie uwzględniono jej na liście wierzycielności, a skoro zaskarżenie odmowy uznania tej wierzycielności nie jest możliwe obecnie i nie było możliwe w chwili podjęcia niniejszego postępowania z uwagi na upływ terminu z art. 256 PrUpN, to należy uznać, że został wyczerpany tryb określony tą ustawą. Tym samym zaistniały przewidziane w art. 145 ust. 1 PrUpN podstawy do podjęcia postępowania w sprawie z udziałem syndyka masy upadłości (...) w O. po stronie pozwanej”.

¹⁵ Tak S. Gurgul, *op. cit.*, s. 389.

art. 180 § 1 pkt 5b) KPC z udziałem syndyka podlegają jedynie postępowania dotyczące masy upadłości. Standardowe postępowanie o zapłatę wytoczone przeciwko upadłemu przed ogłoszeniem upadłości obejmuje żądanie zasądzenia określonej kwoty należności głównej wraz z odsetkami od dnia wymagalności do dnia zapłaty. Tymczasem, zgodnie z art. 92 ust. 1 PrUp, odsetki za okres od dnia ogłoszenia upadłości nie mogą być zaspokojone z masy upadłości. W tym zakresie postępowanie o dalsze odsetki nie jest postępowaniem, które dotyczy masy upadłości. Praktyka sądów jest taka, że takie postępowanie jest w całości zawieszane na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 KPC, co nie ma uzasadnienia normatywnego na gruncie cytowanego przepisu, ale jest uzasadnione celowościowo¹⁶. Trudno prowadzić proces o dalsze odsetki, gdy postępowanie o należność główną jest zawieszane. W takiej sytuacji właściwą podstawą zawieszenia postępowania w części dotyczącej dalszych odsetek jest jednak art. 177 § 1 pkt 1 KPC, a nie art. 174 § 1 pkt 4 KPC. **Podjęcie postępowania zawieszono na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 KPC powinno nastąpić z udziałem syndyka. Podjęcie postępowania w części, w której podstawą zawieszenia był art. 177 § 1 pkt 1 KPC, tj. co do dalszych odsetek, powinno nastąpić z udziałem upadłego.**

W sytuacji podjęcia zawieszono postępowania z udziałem syndyka nie sposób nie zauważyć pewnej **niespójności regulacji dotyczących obciążania stron kosztami postępowania**. Otóż wierzyciel, który poniesie w postępowaniu upadłościowym koszty ewentualnego sprzeciwu lub zażalenia, nie jest uprawniony do dochodzenia tych kosztów od syndyka nawet wówczas, gdy w wyniku wniesienia sprzeciwu lub zażalenia wierzytelność zostanie ostatecznie uznana^[11] na liście wierzytelności. W podjętym z udziałem syndyka postępowaniu cywilnym sąd stosuje ogólne zasady orzekania o kosztach procesu, co oznacza, że zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy obciąży kosztami stronę przegrywającą postępowanie, a więc w sytuacji, gdy uzna zasadność roszczenia wierzyciela, wydając wyrok zasądający, obciąży kosztami postępowania syndyka. Koszty postępowania zasądzone po ogłoszeniu upadłości stanowią inne zobowiązania masy upadłości (art. 230 ust. 2 PrUp), co oznacza, że powinny być regulowane na bieżąco przez syndyka (art. 343 ust. 1 PrUp). Nie sposób jednak nie zauważyć, że rozwiązanie takie, aczkolwiek wpisujące się w ogólne założenie, iż innymi zobowiązaniami masy są zobowiązania powstałe po ogłoszeniu upadłości, prowadzi do uprzywilejowanego zaspokojenia kosztów niektórych postępowań cywilnych prowadzonych w celu dochodzenia wierzytelności powstałych przed ogłoszeniem upadłości i wszczętych przed ogłoszeniem upadłości, przy czym kryterium pozwalającym na uprzywilejowane zaspokojenie jest wyłącznie fakt, że postępowanie cywilne nie zakończyło się przed ogłoszeniem upadłości, wskutek czego po zawieszeniu i podjęciu było dalej prowadzone z udziałem syndyka. Regulacja taka, aczkolwiek systemowo spójna, budzi wątpliwości aksjologiczne. Zdecydowanie bardziej przekonujące wydaje się wprowadzenie regulacji, która nieodmiennie łączyłaby dochodzenie kosztów postępowania z wierzytelnością, której te koszty dotyczą. Koszty postępowania dotyczącego wierzytelności podlegającej zaspokojeniu z masy upadłości powinny być zawsze zaspokajane w tej samej kategorii co wierzytelność, niezależnie od tego, czy powstały po ogłoszeniu czy przed ogłoszeniem upadłości. Zasada ta powinna dotyczyć również kosztów poniesionych przez wierzyciela w związku z dochodzeniem wierzytelności w postępowaniu upadłościowym. Nie jest słuszne, że wierzyciel, który dochodząc wierzytelności od dłużnika poza postępowaniem upadłościowym, miałby prawo domagania się również kosztów postępowania, w postępowaniu upadłościowym jest zmuszony do dochodzenia wierzytelności niejako na swój koszt (art. 233 PrUp). Zaproponowane rozwiązanie jest sprawiedliwe, gdyż wyrównuje sytuację wierzycieli i likwiduje nieuzasadnione uprzywilejowanie niektórych wierzycieli w zakresie dochodzenia z masy upadłości zwrotu kosztów postępowania związanego z dochodzeniem wierzytelności. Rozwiązanie to można przyrównać do sytuacji, w której wszyscy wierzyciele przed ogłoszeniem upadłości prowadziliby postępowania przeciwko dłużnikowi i wszyscy uzyskaliby rozstrzygnięcia wraz z zasądzeniem kosztów przed ogłoszeniem upadłości. **W obecnym stanie prawnym, co – jak wyżej wskazano – nie ma uzasadnienia celowościowego, uprzywilejowany jest ten wierzyciel, którego postępowanie toczy się wolniej i w rezultacie nie zakończy się prawomocnie przed ogłoszeniem upadłości.**

¹⁶ Por. jednak uchwałę SN z 7.4.2016 r. (III CZP 113/15, dostępna na: <http://www.sn.pl>), w której Sąd Najwyższy wskazał, że roszczenie o odsetki za okres po ogłoszeniu upadłości może być dochodzone przeciw upadłemu w drodze powództwa nawet przed zakończeniem postępowania upadłościowego.

Problematyka podjęcia zawieszonoego postępowania w razie uznania wierzytelności na liście wierzytelności

Jeżeli w postępowaniu upadłościowym wierzytelność zostanie umieszczona na liście wierzytelności, to nie ma podstaw do podjęcia zawieszonoego postępowania¹⁷. Po pierwsze, nie ma podstaw do podjęcia takiego postępowania z udziałem syndyka [art. 180 § 1 pkt 5b) KPC w zw. z art. 145 PrUp]. Po drugie, nie ma możliwości podjęcia tego postępowania z udziałem upadłego (art. 144 ust. 1 PrUp). W takiej sytuacji postępowanie musi być zawieszono aż do prawomocnego ukończenia postępowania upadłościowego.

Można się jednak zastanowić, co mógłby zrobić wierzyciel, aby ewentualnie odzyskać koszty poniesione w tym postępowaniu, a w szczególności czy wierzyciel mógłby cofnąć pozew i domagać się zasądzenia kosztów¹⁸ uzasadniając, że pozwany jest stroną przegrywającą sprawę, gdyż z przyczyn go dotyczących po wszczęciu postępowania doszło do zmiany stanu faktycznego polegającej na ogłoszeniu upadłości pozwanego oraz uznania wierzytelności powoda na liście wierzytelności. Na zmianę tę powód nie miał żadnego wpływu, a w chwili występowania z pozwem z oczywistych względów o niej nie wiedział. Rozwiązanie takie jest jednak wątpliwe z tego względu, że umorzenie postępowania wymaga uprzedniego podjęcia zawieszonoego postępowania, a to, jak wyżej wskazano, jest w omawianej sytuacji niedopuszczalne. Jednocześnie sąd nie może umorzyć postępowania zawieszonoego bez jego uprzedniego podjęcia, gdyż zgodnie z art. 179 § 3 KPC, podczas zawieszonoego sąd nie podejmuje żadnych czynności z wyjątkiem tych, które mają na celu podjęcie postępowania albo zabezpieczenie powództwa lub dowodu. Czynności podejmowane przez strony, a nie dotyczące tych przedmiotów, wywołują skutki dopiero z chwilą podjęcia postępowania. **Umorzenie zawieszonoego postępowania następuje w przypadkach wymienionych enumeratywnie w art. 182 § 1 oraz w przepisach szczególnych: art. 428 § 2, art. 440 § 2, art. 450 § 2 KPC.** ^[12] **W innych przypadkach umorzenie zawieszonoego postępowania jest niedopuszczalne**¹⁹. Podsumowując, **skoro nie można podjąć zawieszonoego postępowania w toku trwania postępowania upadłościowego, to nie można go umorzyć na skutek cofnięcia pozwu. Rozwiązanie takie nie jest właściwe**, i to nie tylko z uwagi na to, że pozbawia powoda prawa dysponowania procesem, ale również ze względów ekonomii procesowej. Problem ten mogłaby rozwiązać nowelizacja art. 182 KPC wprowadzająca możliwość umorzenia zawieszonoego postępowania na skutek cofnięcia pozwu ze względu na uznanie wierzytelności na liście wierzytelności.

Po zakończeniu postępowania upadłościowego sąd podejmuje zawieszonoego postępowanie z udziałem upadłego. Pojawia się wówczas **problem dopuszczalności kontynuowania postępowania**, skoro wierzytelność dochodzona w postępowaniu została umieszczona na liście wierzytelności. Prezentowane są poglądy, że w takiej sytuacji postępowanie należy umorzyć, ponieważ wydanie wyroku stało się zbędne²⁰. Analizując **pogląd o konieczności umorzenia postępowania**, należy zwrócić uwagę na dwie kwestie.

W omawianej sytuacji powód co prawda posiada tytułu egzekucyjny, ale tytułu ten nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej. W wyroku z 19.9.2013 r.²¹ Sąd Apelacyjny w Warszawie wskazał, że „ani ustalenie wierzytelności w postępowaniu upadłościowym, ani też postanowienie o zatwierdzeniu listy wierzytelności nie korzystają z powa-

¹⁷ Tak w szczególności postanowienie SO w Krakowie z 25.5.2015 r. (IX GNe 369/12, dostępne na: <http://orzeczenia.ms.gov.pl>), w którym sąd okręgowy odmawiając podjęcia zawieszonoego postępowania, wskazał, że w trakcie upadłości likwidacyjnej pozwanego legitymowanym do złożenia wniosku o podjęcie zawieszonoego procesu jest tylko powodowy wierzyciel, a postępowanie może być podjęte wyłącznie przeciwko syndykowi pod warunkiem odmowy umieszczenia dochodzonej wierzytelności na liście wierzytelności (art. 145 ust.1 PrUpN).

¹⁸ W wypadku umorzenia postępowania ustalenie stron wygrywającej i przegrywającej uzależnione jest od przyczyny, która spowodowała potrzebę wydania tego rodzaju postanowienia. Kosztami postępowania należy obciążyć pozwanego, jeśli przyczyną umorzenia postępowania jest zmiana stanu faktycznego, która nastąpiła po wniesieniu pozwu, ale z woli pozwanego albo wskutek okoliczności leżących po stronie pozwanego, albo jeśli zmiana ta nastąpiła z woli pozwanego przed wniesieniem pozwu, ale powód o niej nie wiedział.

¹⁹ Tak J. Bodio, Komentarz aktualizowany do art. 182 KPC, Lex/el 2015.

²⁰ Por. postanowienie SO w Gliwicach z 31.1.2014 r. (IX Pz 35/13, niepubl.), w którym sąd okręgowy wskazał, że „w przypadku prawomocnego umieszczenia wierzytelności powodów na liście wierzytelności będzie zachodziła podstawa do umorzenia niniejszego postępowania jako zbędnego, gdy powodowie będą mieli tytuł uprawniający ich do zaspokojenia się w postępowaniu upadłościowym”; postanowienie SN z 23.2.2001 r. (II CKN 393/00, OSNC Nr 11/2001, s. 162), w którym Sąd Najwyższy wskazał, że postępowanie, w którym powód dochodzi wierzytelności uznanej przez sędziego komisarza i wpisanej na listę wierzytelności w postępowaniu upadłościowym, następnie prawomocnie umorzonym (art. 355 § 1 KPC w zw. z art. 170 § 1 rozporządzenia Prezydenta RP z 24.10.1934 r. – Prawo upadłościowe, t. jedn.: Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.), podlega umorzeniu; w literaturze: P. Zimmerman, *op. cit.*, s. 292; S. Gurgul, *op. cit.*, s. 390.

²¹ VI ACa 78/13; dostępny na: <http://orzeczenia.waw.sa.gov.pl>.

gi rzeczy osądzonej. Należy także podkreślić, że postanowienie o zatwierdzeniu listy wierzytelności jest wydawane przez sędziego-komisarza (art. 260 ust. 2 PrUpNap), jest to więc orzeczenie jednego z organów wykonujących czynności postępowania upadłościowego, nie jest zaś orzeczeniem sądu, które stosownie do art. 365 § 1 KPC jest wiążące w innym postępowaniu sądowym (por. post. SN z 8.12.2006 r., V CSK 322/06, Lex nr 259775). W ocenie Sądu Apelacyjnego orzeczenie to jest wyłącznie tzw. surogatem osądzenia sprawy, co wyłącza korzystanie z powagi rzeczy osądzonej i w ogólności skutków prawomocności materialnej (tj. konieczność uwzględnienia faktu istnienia konkretnego wyroku o określonej treści, z art. 365 § 1 KPC wynika moc wiążąca wyroku w stosunku do sądu i stron, a do innych osób w wypadkach w ustawie przewidzianych)²². W literaturze jednak wskazuje się²³, że wydanie wyroku można uznać za zbędne, jeśli w inny sposób został osiągnięty cel postępowania, np. strony zawarły ugodę sądową, pozwany poddał się egzekucji co do przedmiotu procesu w akcie notarialnym na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 lub 5. Podobne poglądy wyrażane są w orzecznictwie. W wyroku z 27.2.1996 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi²⁴ wskazał, że wydanie sądowego orzeczenia merytorycznego co do wierzytelności, która została objęta zawartą wcześniej prawomocną ugodą w toku bankowego postępowania ugodowego przeprowadzonego w oparciu o przepisy ustawy z 3.2.1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz o zmianie niektórych ustaw²⁴, stało się zbędne, skoro wierzyciel uzyskał już tytuł egzekucyjny na tę wierzytelność i w konsekwencji sąd obowiązany był umorzyć postępowanie stosownie do art. 355 KPC. Powyższe poglądy nie są przekonujące z następujących względów:

- 1) posiadanie lub możliwość uzyskania tytułu egzekucyjnego²⁵, który nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej, nie uzasadnia poglądu, że interes prawny wierzyciela jest zaspokojony, a w konsekwencji że wierzyciel nie ma interesu prawnego w kontynuowaniu postępowania cywilnego. Należy w szczególności zauważyć, że tytuł egzekucyjny w postaci wyciągu z listy wierzytelności powstaje niejako nie z woli wierzyciela, ale wskutek okoliczności leżących po stronie dłużnika. Innymi słowy, nie można tej sytuacji porównywać do zawarcia ugody. Można założyć, że wierzyciel, realizując przysługujący mu interes prawny, wytoczył powództwo. Następnie, po ogłoszeniu upadłości dłużnika, dokonał zgłoszenia wierzytelności, dążąc do zabezpieczenia swoich interesów w postępowaniu upadłościowym. Nie można jednak z uznania wierzytelności na liście wierzytelności wyciągać negatywnych dla wierzyciela konsekwencji. Te negatywne konsekwencje polegają w szczególności na tym, że po zakończeniu albo umorzeniu postępowania upadłościowego upadły może żądać ustalenia, że wierzytelność objęta listą wierzytelności nie istnieje albo istnieje w mniejszym zakresie (art. 264 ust. 2 PrUp). Ponadto, gdyby wierzyciel chciał dochodzić odpowiedzialności od członków zarządu na podstawie art. 299 KSH albo na podstawie art. 21 ust. 3 PrUp, to w toku tego postępowania musiałby na ogólnych zasadach wykazywać istnienie wierzytelności, gdyż – jak się zgodnie wskazuje w orzecznictwie – uznanie wierzytelności na liście, zwłaszcza w sytuacji gdy upadły nie uznał wierzytelności w postępowaniu^[13] upadłościowym, nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej i skutków prawomocności materialnej. Tak więc umorzenie postępowania wskutek uznania wierzytelności na liście wierzytelności jest niekorzystne i krzywdzące dla powoda;
- 2) przyjęcie słuszności powyższego poglądu powinno wzbudzać, w okresie do 27.11.2015 r., poważne wątpliwości co do zakresu zastosowania art. 485 § 3 KPC, zgodnie z którym sąd mógł wydać nakaz zapłaty, jeżeli bank dochodził roszczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty. Wątpliwość ta wynikała z tego, że skoro jednocześnie w tym okresie, zgodnie z art. 96 ust. 1 ustawy z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe²⁶, na podstawie ksiąg banków lub innych dokumentów związanych z dokonywaniem czynności bankowych banki mogły wystawiać bankowe tytuły egzekucyjne, to, zgodnie z przedstawionym na wstępie poglądem, wydanie nakazu zapłaty należałoby uznać za zbędne;
- 3) z reguły postępowanie zawieszona wskutek ogłoszenia upadłości obejmuje żądanie dalszych odsetek, tj. odsetek za okres od dnia ogłoszenia upadłości do dnia zapłaty. W takiej sytuacji umorzenie postępowania pozbawiałoby powoda ochrony prawnej, gdyż wierzytelność w zakresie dalszych odsetek nie jest ujęta na liście wierzytelności. W literaturze wyrażono pogląd, zgodnie z którym jeżeli wierzyciel w powódz-

²² M. Manowska, Komentarz do art. 355 KPC, Lex/el 2013.

²³ I ACr 638/95, OSAŁ Nr 2/1996, poz. 26, LexisNexis nr 326461.

²⁴ Dz.U. Nr 18, poz. 82.

²⁵ Uznanie wierzytelności na liście wierzytelności nie oznacza, że wierzyciel posiada tytuł egzekucyjny, ale że może go użyć (art. 264 ust. 1 PrUp).

²⁶ T. jedn.: Dz.U. z 2015 r. poz. 128; dalej jako: PrBank. Art. 96 został uchylony przez art. 1 pkt 4 ustawy z 25.9.2015 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1854), zmieniającej PrBank z dniem 27.11.2015 r.

twie wytoczonym przed ogłoszeniem upadłości żądał odsetek do dnia zapłaty, a na liście stanowiącej tytuł egzekucyjny odsetki liczone są jedynie do dnia ogłoszenia upadłości, wierzyciel, po umorzeniu postępowania, może kontynuować proces o dalsze odsetki, liczone po dniu ogłoszenia upadłości. W tym zakresie wydanie wyroku nie może być uznane ani za zbędne, ani za niedopuszczalne²⁷. Pogląd ten w odniesieniu do postępowania o dalsze odsetki należy uznać za słuszny z zastrzeżeniem jednak, że moim zdaniem w omawianym przypadku w ogóle nie można uznać, aby wydanie wyroku było zbędne.

Naruszenie konstytucyjnej zasady równości wobec prawa

Na zakończenie i niejako na marginesie powyższych rozważań celowe jest zasygnalizowanie problemu, który wydaje się dość istotny z punktu widzenia ochrony praw wierzycieli. Otóż, jak to zostało wyżej przedstawione, wierzyciel, który przed ogłoszeniem upadłości wszczął przeciwko upadłemu postępowanie cywilne, po odmowie uznania jego wierzytelności na liście ma możliwość doprowadzenia do podjęcia zawieszono postępowania oraz uzyskania wyroku uwzględniającego jego roszczenie. To może skutkować sprostowaniem listy wierzytelności (art. 262 ust. 2 PrUp) i w konsekwencji zaspokojeniem wierzyciela w toku postępowania upadłościowego. Takiej możliwości nie ma wierzyciel, który przed ogłoszeniem upadłości nie wszczął postępowania cywilnego, gdyż zgodnie z art. 263 PrUp odmowa uznania wierzytelności według przepisów niniejszego działu nie stanowi przeszkody do jej dochodzenia we właściwym trybie. Z uwzględnieniem art. 145 ust. 1 PrUp dochodzenie wierzytelności, której odmówiono uznania, jest możliwe dopiero po umorzeniu lub zakończeniu postępowania upadłościowego. Takie zróżnicowanie sytuacji prawnej wierzycieli wymaga analizy w świetle ustanowionej w art. 32 Konstytucji RP zasady równości wobec prawa (zgodnie z art. 32 Konstytucji RP wszyscy są wobec prawa równi). Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne (ust. 1). Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny (ust. 2). Niewątpliwie zasada równości nie ma charakteru absolutnego. Nie oznacza również identyczności traktowania wszystkich podmiotów prawa. Oznacza konieczność wyróżniania pewnych cech wspólnych i podejmowania decyzji o różnicowaniu sytuacji prawnej podmiotów jedynie wówczas, gdy to różnicowanie jest uzasadnione. W literaturze słusznie wskazano, że wszystkie podmioty prawa (adresaci norm prawnych) charakteryzujące się daną cechą istotną (relewantną) w równym stopniu powinny być traktowane według jednakowej miary, bez zróżnicowań dyskryminujących lub faworyzujących. Jednocześnie zasada równości zakłada odmienne traktowanie tych podmiotów prawa, które nie posiadają wspólnej cechy relewantnej²⁸. W świetle powyższego należy uznać, że **różnicowanie sytuacji prawnej wierzycieli upadłego tylko na podstawie kryterium wszczęcia lub braku wszczęcia postępowania cywilnego przed ogłoszeniem upadłości jest nieprzekonujące**. Zasygnalizowany problem dotyczy praw gwarantowanych konstytucyjnie, a więc wymaga dogłębnego rozważenia z uwzględnieniem wszystkich okoliczności związanych z dochodzeniem roszczeń w postępowaniu upadłościowym. W szczególności zasadne wydaje się kompleksowe rozważanie, jaki sposób regulacji oraz jakie instrumenty w sposób możliwie najpełniejszy chroniłyby jednocześnie interes powoda oraz interes pozostałych wierzycieli identyfikowany w literaturze jako interes masy¹⁴ upadłości. Wreszcie zasygnalizowany problem ma istotne znaczenie dla praktyki sądów upadłościowych i sądów cywilnych, gdyż potencjalne rozwiązanie może wpłynąć albo na znaczne zwiększenie, albo na znaczne zmniejszenie liczby rozpoznawanych spraw. Celowe jest zatem przeprowadzenie szeroko zakrojonej dyskusji naukowej, która bądź uzasadni istniejące rozwiązanie, bądź pozwoli na zaproponowanie zmiany budzącej wątpliwości regulacji.¹⁵

²⁷ J. Rusiński, Glosa do postanowienia SN z 23.2.2001 r., II CKN 393/00, PPH Nr 11/2003, s. 50–54.

²⁸ A. Błaszczak, Efektywność środków ochrony przed dyskryminacją w Polsce, PPP Nr 6/2015, s. 37–50.